

- [31] Baker N. D., Deham M. For a short time, we were the best version of ourselves: Hurricane Harvey and the ideal of community. *International Journal of Emergency Services*, 2019. 9(1), P.8–20.
- [32] Perry R. W., Lindell M. K. Understanding citizen response to disasters with implications for terrorism. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 2003. 11(2), P.49–60.
- [33] Awan I., Spiller K., Whiting A. Terrorism in the classroom: Security, surveillance and a public duty to act. *Palgrave Studies in Risk, Crime and Society*. 2019. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-01710-1>
- [34] Casebeer W. D., Russell J. Storytelling and terrorism: Towards a comprehensive «Counter-narrative strategy». *Center for Contemporary Conflict. Strategic Insights*, 2005. Vol. 4, No. 3, P. 1-16.
- [35] Sheppard M., Levy S. A. Emotions and teacher decision-making: An analysis of social studies teachers' perspectives. *Teaching and Teacher Education*, 2019. 77(1), P.193–203. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2018.09.010>
- [36] Retamal G., Ruth A.-R., eds. *Education as a Humanitarian Response*. Herndon, VA: Cassell. 1998. 371 p.
- [37] Triplehorn C. Education in Emergencies. Children in Crisis Unit, Save the Children. Field guide, part of the Children and War Capacity Building Initiative. 2001. URL: <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/education-care-protection-children-emergencies-field-guide/>
- [38] Pirisi A. Healing the Minds of War Exposed Children. *The Journal of Addiction and Mental Health*. 2001. 4(6). URL: www.camh.net/journalv4no6/healing_minds_children.
- [39] Sinclair M. Planning Education Before, In and After Emergencies: Internet Discussion Forum 27 September – 22 October 2004. (The IIEP Virtual Institute) https://www.iiep.unesco.org/sites/default/files/04_11_12_emergencies_forum_final_report.pdf
- [40] Israel Bar-Yehuda Idalovich. The Problematic of Teaching History and Moral Education in Times of War and Terror. Conference: The Fourth International Conference on Teacher Education - Teacher Education as a Social Mission: A Key to the Future. Hebrew University of Jerusalem. Tel Aviv. 2003. https://www.researchgate.net/publication/298972221_The_Problematic_of_Teaching_History_and_Moral_Education_in_Times_of_War_and_Terror
- [41] Prokopenko I. Natsional'no-patriotychne vykhovannya i pedahohika myru. [National-patriotic education and peace pedagogy]. Philosophical, philosophical and cultural contexts of continuous education: materials II International. science and practice conf., 2020. C. 127–128.
- [42] Andrushchenko V. Pedahohika myru : aktual'nist' teoriyi ta praktyky. [Peace pedagogy: relevance of theory and practice]. *Higher education of Ukraine*. 2014. № 2. C. 5-12.

УДК 37.378.004

DOI: 10.31652/2412-1142-2023-68-32-38

Прядко Олександр Вікторович

аспірант кафедри педагогіки,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0002-9142-2473

priadko.o@ukr.net

СУЧАСНИЙ СТАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЗВО В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розглядається самостійна робота студентів ЗВО в умовах дистанційного навчання. Виокремлено першочергові завдання з широкого використання нових технологій та дистанційного навчання. Дистанційна освіта орієнтується на різноманітне задоволення студентів у процесі проведення навчальних курсів. Відзначено характерні особливості дистанційного навчання у самостійній роботі. У дистанційному навчанні навчальний курс побудований на самостійному вивченні, тому весь порядок навчального процесу має бути орієнтований на керівництво та організацію самостійної роботи студента над навчальним матеріалом. Сучасний рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій дає потужний імпульс новому етапу розвитку дистанційного навчання. Ця форма навчання має давню історію, нерозривно пов'язану з історією засобів комунікацій та інформаційних технологій.

Виникнення та розповсюдження інноваційних технологій означає не тільки зміну самої діяльності та властивих їй засобів та механізмів її реалізації, а й суттєву перебудову цільових установок, ціннісних орієнтацій, конкретних знань, умінь та навичок. Тому сучасний етап розвитку цивілізації, науково-технічний прогрес вимагає появи таких фахівців, які мали б широке гуманітарне мислення, мали б хорошу психологічну підготовку, були б здатні будувати професійну діяльність за законами, що враховують зв'язок між економічною продуктивністю та творчим початком, а також прагненням особистості до постійному оновленню, самореалізації. Тільки такі якості допоможуть добре освоїти специфіку інноваційних технологій. Навчально-методична база вищої професійної освіти, що створюється на основі засобів інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ), дозволяє розміщувати, зберігати, доставляти та обробляти інформацію великого обсягу та різного змісту, забезпечує здійснення професійної підготовки на основі організованого викладачем самостійного. вивчення студентами навчальних дисциплін У умовах самостійна робота студентів стає однією з провідних організаційних форм навчального процесу у системі вищої професійної освіти.

Ключові слова: самостійна робота, студенти, освіта, дистанційне навчання, технології, фахівці, професійна освіта.

1. ВСТУП

Інформаційні технології надають великі можливості для розвитку професійних навичок та інтелектуального потенціалу у майбутніх фахівців. Необхідно якомога більше використовувати ці переваги [11, с. 35].

Сучасний рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій виводить дистанційне навчання на зовсім інший якісний рівень розвитку, що дозволяє забезпечувати ефект безпосереднього спілкування між викладачем та студентом, який завжди є перевагою та відмінною рисою очного навчання. Новий етап розвитку дистанційної освіти дозволяє говорити про нову його форму, що інтегрує в собі системи очного і заочного навчання, що існували раніше. Значною мірою саме нові технологічні та освітні можливості ініціювали бурхливий розвиток системи дистанційної освіти в останні десятиліття.

Постановка проблеми. У сучасних умовах реформування освітньої системи все більшого розголосу набувають різноманітні інноваційні форми навчання. Значною мірою зросла варіативність видів навчального процесу, що розвиваються в інноваційному режимі, для яких характерний широкий спектр організації освітніх програм та варіативності змісту освіти. Проте ринок освітніх послуг, що сформувався, вимагає вдосконалення та впровадження в практику науково обґрунтованих концептуально нових форм організації навчання, де головним завданням у процесі професійного навчання є саморозкриття творчого потенціалу особистості, розширення його можливостей у самостійному процесі пізнавальної діяльності.

Традиційна форма організації освіти, незважаючи на її значущість та повноцінність, не може повною мірою відповідати сучасним вимогам якісної підготовки студентів, які поєднують навчання з ефективною трудовою діяльністю.

За результатами дослідження, на момент вступу до ЗВО лише 40% студентів здатні самостійно працювати з різними джерелами інформації, близько 80% студентів, які самостійно виконують дії щодо вирішення навчальних проблем та виконання домашніх завдань, потребують додаткових консультацій з викладачем. Фактично, близько 95% студентів мають потребу в педагогічній підтримці їх самостійної роботи при виконанні різних навчальних завдань. Тому роль педагогічної підтримки студентів суттєво зростає [3, с. 15].

2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Нами використано такі методи дослідження: теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури), що дає змогу обґрунтувати вихідні положення дослідження; інтерпретаційно-аналітичний метод, на основі якого вивчаються джерела із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації та узагальнення.

Аналіз останніх досліджень. Обливісті самостійної роботи студентів ЗВО в умовах дистанційного навчання досліджено в роботах учених: В. Бикова, В.Бондар, Н. Воропай, Г.Гецов, О. Горячева, М. Жалдака, Н.Кічук, А. Коломієць, Н.Кузьміна, А.Малибог, Н. Морзе, М.Никаноров, Л. Петухової, Й. Ривкінда, О. Спіріна, Н. Тверезовської та ін.

Нинішній період розробки проблеми організації самостійної навчальної діяльності дозволить розкрити концептуальні засади самостійної роботи учнів і студентів, обґрунтовані у працях Н. Бібік, В. Бондаря, М. Гарунова, Є. Голанта, Н. Дайрі, Б. Єсіпова, А. Кірсанова, І. Лернера, В. Лозової, В. Ляудіс, О. Молибога, О. Савченко, М. Скаткіна, С. Скидана, В. Сластьоніна, П. Підкасистого, Н. Половнікової, Т. Шамової, Г. Щукіної й багатьох інших учених.

Часткові психолого-педагогічні шляхи самостійної навчальної діяльності та її організації знаходимо в дисертаційних дослідженнях О. Демченко, С. Заскалетої, М. Князян, В. Козакова, С. Кустовського, З. Кучер, В. Луценко, О. Муковіза, М. Недашковської, Л. Савенкової, М. Солдатенка, А. Усової, І. Шимко, В. Шпак тощо.

Мета статті. розглянути самостійну роботу студентів ЗВО в умовах дистанційного навчання.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Соціально-економічний устрій суспільства характеризується величезним потоком інформації та надзвичайно високою швидкістю зміни знань, що призводить до неминучого елементу відставання між викладеними та актуальними (тобто потрібними саме в даний момент) знаннями. Зміни, що відбуваються, призводять до усвідомленої потреби сучасного цивілізованого суспільства у фахівцях з високим рівнем самостійності, здатних до досить швидкої перекваліфікації, саморозвитку. Необхідність розвитку самостійної особистості студента визначає, як ніколи раніше, характер освітньої системи як особистісно-орієнтований.

Науково-технічний рівень розвитку сучасного суспільства визначається широко вживаними інформаційними і мережевими технологіями, які стимулюють ЗВО до максимального їх використання в освітньому середовищі.

Вивчення соціально-економічного та науково-технічного розвитку суспільства дозволяють стверджувати, що застосування дистанційних технологій у навчальному процесі ЗВО, зокрема у самостійній роботі студента, є наслідком об'єктивного його розвитку [7].

У сучасних умовах модернізації сучасної освіти, спрямованості освітнього процесу на підготовку висококваліфікованого, конкурентоспроможного фахівця самостійна робота розглядається як одна з важливих форм організації навчального процесу протягом навчання в освітніх установах.

Сучасний рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій дає потужний імпульс новому етапу розвитку дистанційного навчання. Ця форма навчання має давню історію, нерозривно пов'язану з історією засобів комунікацій та інформаційних технологій [10, с. 9].

До першочергових завдань з широкого використання нових технологій та дистанційного навчання належать:

- 1) організаційно-управлінське та правове становлення системи дистанційного навчання;
- 2) розробка та введення в дію нормативно-правового забезпечення технології дистанційного навчання;
- 3) дидактичні принципи та методики навчання; сучасний грамотний підхід до структури, змісту та форм методичного та інформаційного забезпечення;
- 4) розвиток навчально-методичної та навчально-виробничої бази системи дистанційного навчання на основі федерального та регіонального фондів навчальних курсів;
- 5) розробка теоретичних та практичних методик дистанційного навчання з урахуванням соціокультурної, професійної, етичної, віково-психологічної та іншої специфіки;

6) широке впровадження інформаційних та телекомунікаційних технологій;

7) підготовка, підвищення кваліфікації та перепідготовка викладацьких кадрів, що включає спеціальну підготовку тьюторів [6, с.126; 8, с. 142].

Сучасна освіта на даний час орієнтована на самостійне вивчення більшості предметних дисциплін. Акцент робиться на самостійну роботу студента над навчальним матеріалом, у той час як аудиторні заняття грають у цьому процесі тільки допоміжну роль. У зв'язку з цим виникає потреба педагогічного забезпечення самостійної роботи студентів.

На наш погляд, необхідно розробити таке педагогічне забезпечення самостійної роботи студентів, яке включало б самостійну роботу студентів, як структуру більш професійно-орієнтуючу, системно- і цілеспрямовано-регламентуючу роботу студентів, й те водночас не переважну, а розвиваючу їх творчість і пізнавальну активність.

За організаційними формами основою у дистанційному навчанні є парадигма особистісно орієнтованої, диференційованої освіти. А в технології постановки дидактичних принципів: єдності освітньої, виховної та розвиваючої функції навчання, систематичності та послідовності у навчанні, єдності теорії та практики, індивідуалізації, багаторівневості, варіативності регіоналізації інтегрованості та ін. [1, с. 78; 9, с. 348].

Дистанційне навчання знаходиться найближче за характеристиками та деякими організаційними моментами до заочного навчання, але має суттєві, навіть зовні помітні відмінності. Наприклад, вільний графік у часі при процесі навчання, розширені можливості спілкування з викладачем із використанням засобів нових інформаційних технологій, спеціалізовані комплекти засобів навчання для ефективної самостійної роботи та ін.

Однією з головних особливостей дистанційного навчання є його багатосередовищність. Дистанційна освіта орієнтується на різноманітне задоволення студентів у процесі проведення навчальних курсів.

У дистанційному навчанні навчальний курс побудований на самостійному вивченні, тому весь порядок навчального процесу має бути орієнтований на керівництво та організацію самостійної роботи студента над навчальним матеріалом [2, с. 31].

Відзначимо характерні особливості дистанційного навчання у самостійній роботі:

1. Гнучкість – студенти, займаються у зручний для себе час, у зручному місці та у зручному темпі. Кожен може навчатися стільки, скільки йому особисто необхідно для освоєння курсу дисципліни та отримання необхідних знань з обраних дисциплін.

2. Модульність – в основі програм дистанційного навчання закладається модульний принцип. Кожна окрема дисципліна, навчальний курс, який вивчається студентами, є адекватним за змістом певної предметної галузі. Це дозволяє формувати навчальний план із набору незалежних навчальних курсів, що відповідають індивідуальним чи груповим потребам.

3. Паралельність – навчання можна проводити при поєднанні основної професійної діяльності з навчанням, тобто. «без відриву від виробництва».

4. Дальнодія – відстань від місця знаходження студента до освітнього закладу (за умови якісної роботи зв'язку) не є перешкодою для ефективного освітнього процесу.

5. Асинхронність – має на увазі той факт, що в процесі навчання студент та викладач працюють за зручним для кожного розкладом.

6. Охоплення – цю особливість іноді називають також «масовістю». Кількість студентів перестає бути критичним параметром.

7. Рентабельність – під цією особливістю мається на увазі економічна ефективність дистанційного навчання.

8. Педагогічність – йдеться про нову роль і функції викладача.

9. Навчальність – вимоги до студента істотно відрізняються від традиційних.

10. Технологічність – у системі дистанційного навчання використовуються всі види інформаційних технологій, але переважно нові інформаційні технології, засобами яких є комп'ютери, комп'ютерні мережі, мультимедіа системи тощо.

11. Соціальність – дистанційне навчання певною мірою знімає соціальну напруженість, забезпечуючи рівну можливість здобуття освіти незалежно від місця проживання та матеріальних умов.

12. Міжнародність – дистанційне навчання забезпечує зручну можливість експорту та імпорту освітніх послуг.

Перелічені особливості визначають переваги дистанційного навчання перед іншими формами здобуття освіти, але, одночасно, висувають певні специфічні вимоги, як до викладача, так і до студента, ні в якому разі не полегшуючи, а часом збільшуючи трудовитрати і того й іншого [7, с. 10].

Розвиток нових інноваційних технологій призведе до того, що кожен працюючий потребуватиме знань, що відповідають вищій освіті. Тому сучасне інформаційне суспільство ставить перед вищою школою завдання підготовки фахівців, здатних:

- гнучко адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях, самостійно набуваючи необхідні знання, вміло застосовуючи їх на практиці для вирішення проблем, що виникають;
- самостійно, критично мислити, вміти бачити проблеми, що виникають у реальній дійсності, і шукати шляхи раціонального їх вирішення, використовуючи сучасні технології;
- грамотно працювати з інформацією (вміти збирати необхідні для вирішення певної проблеми факти, аналізувати їх, висувати гіпотези вирішення проблем, робити необхідні узагальнення, встановлювати статистичні закономірності, робити аргументовані висновки, застосовувати отримані висновки для виявлення та вирішення нових проблем);
- бути комунікабельними, контактними у різних соціальних групах;
- самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня.

Дистанційне навчання як інноваційна технологія має величезний системний ефект впливу на всі компоненти педагогічного процесу, загальну структуру та діяльність педагогічної спільноти в цілому [4, с. 8; 5, с. 12].

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, дистанційне навчання висуває цілі групи нових педагогічних засад організації самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання. Система розглянутих принципів навчання є відкритою системою, що розвивається. При цьому не можна принижувати роль класичних принципів традиційного навчання, саме вони регулюють процес навчання як взаємопов'язану діяльність викладача та студентів.

Револьюційний розвиток інформаційних технологій і дистанційного навчання стає тією основою, де можна практично реалізувати ідеї подолання кризи освіти, створення нової освітньої системи з урахуванням ідей і концепцій безперервної освіти, навчання протягом усього життя людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Биков, В. Ю. Дистанційна освіта: актуальність, особливості і принципи побудови, шляхи розвитку та сфера застосування. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології. 2005. 77–92.
- [2] Глазунова О. Г. (2012). Проектування інформаційно-освітнього середовища вищого навчального закладу. Електронні засоби та дистанційні технології для навчання протягом життя : тези доповідей VIII Міжнародної науково-методичної конференції, 15-16 листопада 2012. 31-32.
- [3] Дистанційне навчання. Умови застосування. Дистанційний курс: навчальний посібник / За ред. В. М. Кухаренко, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко. 3-тє вид., оновлен. Харків : НТУ «ХПІ», «Торсінг», 2002. 320.
- [4] Єльнікова Г. В. Дистанційне навчання кваліфікованих робітників як проблема професійної педагогіки. Професійна освіта: проблеми і перспективи. 2013. 5. 7-12
- [5] Кухаренко В. М. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: навч. посіб. 3-є вид. Х.: НТУ «ХПІ»: Торсінг. 2002. 320.
- [6] Кучай О. В. Підготовка фахівців у ВНЗ в умовах дистанційного навчання. Наукові записки. 2018. 166, 126–129.

- [7] Смульсон М. Л. Дистанційне навчання: психологічні засади: [монографія] / [М. Л. Смульсон, Ю. І. Машбиць, М. І. Жалдак М. І. та ін.]. Кіровоград : Імекс-ЛТД. 2012. 240.
- [8] Фальштинська Ю. В. Методологічні та психологічні проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій у дистанційному навчанні. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. 3(85). 2016. 142-147
- [9] Фальштинська Ю. В. Функції викладача в системі дистанційної освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 36. наук. пр. 2016. 45. 348-351.
- [10] Holmberg B. The Evolution, Principles and Practices of Distance Education. Oldenburg: Bibliotheks und Informationssystem der Universität Oldenburg. 2005. 171.
- [11] Klepko S. Integrative Potential of Informatics and Computer Science in the Educational Process. Pedagogy and psychology of professional education. 1998. 2. 35-43.

THE CURRENT STATE OF THE INDEPENDENT WORK OF STUDENTS OF VOCATIONAL SCHOOLS IN THE CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION

Pryadko Oleksandr Viktorovych

graduate student of the Department of Pedagogy,

National University of Bioresources and nature management of Ukraine,

Kyiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-9142-2473

priadko.o@ukr.net

Abstract. The article examines the independent work of higher education students in the conditions of distance learning. Priority tasks for wide use of new technologies and distance learning are highlighted. Distance education focuses on various satisfaction of students in the process of conducting training courses. Characteristic features of distance learning in independent work are noted. In distance education, the educational course is based on independent study, therefore the entire order of the educational process should be oriented to the guidance and organization of the student's independent work on the educational material. The modern level of development of information and communication technologies gives a powerful impetus to the new stage of the development of distance learning. This form of education has a long history, inextricably linked with the history of communication and information technologies. The emergence and spread of innovative technologies means not only a change in the activity itself and the means and mechanisms of its implementation, but also a significant restructuring of target attitudes, value orientations, specific knowledge, abilities and skills. Therefore, the current stage of the development of civilization, scientific and technical progress requires the emergence of such specialists who would have a broad humanitarian mindset, would have a good psychological training, would be able to build a professional activity according to the laws that take into account the connection between economic productivity and creative beginnings, and as well as the individual's desire for constant renewal, self-realization. Only such qualities will help to master the specifics of innovative technologies well. The educational and methodological base of higher professional education, which is created on the basis of information and communication technologies (ICT), allows you to place, store, deliver and process information of a large volume and different content, ensures the implementation of professional training on the basis of self-organized by the teacher. study of academic disciplines by students Under the conditions, independent work of students becomes one of the leading organizational forms of the educational process in the system of higher professional education.

Keywords: independent work, students, education, distance learning, technologies, specialists, professional education.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Bykov, V. Yu. Distance education: relevance, peculiarities and principles of construction, ways of development and scope of application. Information support of the educational process: innovative tools and technologies. 2005. 77-92.
- [2] Glazunova O. G. (2012). Designing the informational and educational environment of a higher educational institution. Electronic means and remote technologies for lifelong learning: abstracts of reports of the VIII International Scientific and Methodological Conference, November 15-16, 2012. 31-32.
- [3] Distance learning. Terms of use. Distance course: study guide / Ed. V. M. Kukharensky, O. V. Rybalko, N. G. Syrotenko. 3rd ed., updated. Kharkiv: KhPI National Technical University, Torsing, 2002. 320.
- [4] Yel'nikova G. V. Distance education of skilled workers as a problem of professional pedagogy. Professional education: problems and prospects. 2013. 5. 7-12
- [5] Kuharenko V. M. Distance learning: Terms of use. Distance course: education. manual 3rd edition Kh.: NTU "KhPI":Thorsing. 2002. 320.